

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА

Методичні рекомендації
до вивчення дисципліни для студентів
спеціальності «Право»

Київ 2021

УДК 342

С 32

Укладачі: Н.А. Сердюк, докт. юрид. наук, проф.

О.М. Кулеба, канд. юрид. наук

Рецензент: В.А. Шатіло, д-р юрид. наук, завідувач кафедри конституційного та адміністративного права Національного транспортного університету

Відповідальний за випуск Є.В. Перегуда, докт. політ. наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права

Затверджено на засіданні кафедри політичних наук і права, протокол № 5 від 17 грудня 2020 р.

Застосування права: Методичні рекомендації до вивчення дисципліни для студентів спеціальності «Право». Уклад. Н.А. Сердюк, О.М. Кулеба. Київ–Тернопіль: КНУБА, ФО-П Шпак В.Б., 2021. 30 с.

Подано зміст лекційного курсу, плани практичних занять, літературу з підготовки до них, тематику індивідуальних завдань та рекомендації з їх підготовки, питання підсумкового контролю, основи політики академічної доброчесності та політики відвідуваності.

Призначено для студентів спеціальності «Право».

ЗМІСТ

Загальні положення.....	4
Мета та завдання навчальної дисципліни	5
Методи навчання.....	7
Зміст лекційного курсу	9
Плани практичних занять	13
Вимоги до індивідуальних завдань для студентів денної та контрольних робіт для студентів заочної форми навчання. Тематика індивідуальних завдань та контрольних робіт	16
Модульно-рейтингова система оцінювання знань	18
Питання підсумкового контролю.....	20
Політика щодо академічної доброчесності	23
Політика щодо відвідування	23
Методичне забезпечення	24
Інформаційні ресурси	30

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Правозастосовча діяльність займає важливе місце в механізмі правового регулювання суспільних відносин. Вона забезпечує правильне, своєчасне та ефективне здійснення нормативно-правових приписів, сприяє реалізації суб'єктивних прав і юридичних обов'язків, слугує надійним засобом укріплення законності і охороні правопорядку.

При вивченні дисципліни також розглядаються проблеми, що виникають в результаті правозастосовчої діяльності, зокрема: помилки, що виникають при здійсненні правозастосовчої діяльності та прогалини у праві та їх врегулювання, визначення та реалізації загально-правових принципів права.

За умов формування в Україні демократичного суспільства та держави, у якій панує закон, важливо сформувати такого фахівця-юриста, який поєднував би новітні юридичні та історичні знання, високу правову культуру та професіоналізм з розумінням власної національної державно-правової ідеї, з почуттям вивіреної позиції громадянина України – держави суверенної, демократичної, правової.

Вивчення дисципліни передбачене протягом одного семестру II (IV) курсу навчання, за підсумками якого складають залік.

У цьому виданні аналізуються компетентності згідно зі Стандартом освіти за спеціальністю 081 «Право», які опановують студенти в ході вивчення дисципліни «Застосування права», результати навчання, які відповідають Стандарту.

Також вміщені зміст лекційного курсу, плани практичних занять, перелік літератури для підготовки до них, тематику індивідуальних завдань та рекомендації з їх підготовки, опис механізмів контролю за навчальним процесом, зокрема питання підсумкового контролю, опис елементів політики академічної доброчесності та політики відвідування.

Важлива роль при вивченні дисципліни відводиться самостійній роботі студентів, зокрема виконанню індивідуального завдання. У виданні наведений орієнтовний перелік тем індивідуальних завдань. Перелік не є вичерпним. Студенти можуть запропонувати власні теми, виходячи з інтересів своєї наукової роботи.

Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, студенти можуть це зробити у вигляді реферату. Він повинен мати обсяг від 18 до 24 сторінок рукописного тексту. Реферат включає план, відповідно до плану зміст, основні висновки і список літератури. Список літератури може складатися за алфавітом, за тематикою або за порядком згадування літератури в тексті. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, презентації. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни “Застосування права” студентами є: поглиблення і систематизація знань про основні поняття та принципи з права; поглиблення знань про закономірності, тенденції і основні принципи розвитку державно-правових явищ; розвиток, поглиблення і систематизація уявлень і знань про генезу і функціонування окремих державно-правових інститутів; вироблення цілісного погляду на державно-правову дійсність; опанування питання, що пов’язані з особливостями і засобами застосування права в ході майбутньої професійної діяльності; вміння знайти правильне рішення у разі існування прогалин в законодавстві; вияснити ту роль, яку відіграє правозастосовча практика в процесі правового регулювання; визначити коло суб’єктів застосування норм права; формування цілісного і самостійного розуміння сучасних державно-правових реалій; надати студентам знання про загальну теорію застосування правових норм; сформувані практичні навички з їх реалізації на підставі вивчення різних галузей права; поглиблено оволодіти методами аналізу фактичних обставин справи, збирання і оцінки юридичних фактів і доказів, правилами тлумачення норм права і ін., що в свою чергу призведе до прийняття правильних рішень по справі в різних сферах правозастосувальної діяльності.

Основним *завданням* вивчення дисципліни “Застосування права” студентами є: розвиток і поглиблення основних понять і принципів права; виявити взаємозв’язок і взаємозалежність державно-правових інститутів; поглиблення теоретичних аспектів сучасної правової дійсності; критичний аналіз сучасних правових реалій України, країн СНД, ЄС тощо; порушення і виявлення основних проблем застосування норі права на сучасному етапі її розвитку як науки; виявлення значення, ролі і місця правозастосовчої діяльності у науковій і практичній діяльності юриста; виявлення місця і значення застосування норм права у системі юридичних наук, як основи і базиса практичної діяльності і законотворчих винаходів у різноманітних галузях юриспруденції; виявлення взаємозв’язку і взаємодії застосування норм права з окремими юридичними науками (зокрема, конституційне і адміністративне право, кримінальне і цивільне право і т. д.); поняття і встановлення об’єктивної істини по справі, а також встановлення співвідношення об’єктивної істини і судейського переконання; дотримуватись основних вимог (принципів) застосування правових норм за аналогією права і аналогією закону; прогнозувати умови, які позитивно і негативно впливають на ефективність правозастосувальної діяльності; сформувані професійну правосвідомість і правову культуру юриста, як однієї із головних гарантій правильного застосування правових норм.

Компетентності студентів, що формуються в результаті засвоєння дисципліни

Код	Зміст	Результати навчання
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.	ПРН2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання. ПРН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. ПРН5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю. ПРН8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного і всебічного встановлення певних обставин.
ЗК1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	ПРН13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.
ЗК3	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	ПРН18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.
СК3	Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи	ПРН19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів та норм фундаментальних галузей права.
СК7	Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів різних галузей права.	
СК8	Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.	
СК11	Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти	
СК13	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.	

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Вивчення курсу «Застосування права» здійснюється у формі лекцій, практичних занять, самостійної роботи студентів над першоджерелами та навчально-методичною літературою, написання індивідуальних завдань (курскових робіт), модульного контролю, складання заліку.

Лекція як провідна організаційна форма навчального процесу вводить в предметне теоретико-правове поле застосування норм права, знайомить з найбільш важливими проблемами сучасної юридичної науки (світової та вітчизняної), забезпечує системність знань. Наявність конспекту лекцій допоможе студентам здобути цілісні знання з опорою на новітні досягнення світової та вітчизняної соціогуманітарної науки. Викладач постійно оновлює, доопрацьовує, систематизує лекційний матеріал, подає його в навчально-орієнтованій інтерпретації.

Практичне заняття – колективна форма аудиторних занять, активний метод перевірки знань, якому передують лекція і самостійне опрацювання студентами джерел права України, практики його застосування, посібників, підручників, поточних публікацій в друкованих та електронних ЗМІ, власного конспекту лекцій. Під час семінарів студенти виступають з підготовленими доповідями, беруть участь в обговоренні інших доповідей (дискусії), формулюють запитання, виступають з рецензіями, висловлюють власні оцінки, погляди, демонструють вміння та навички правового аналізу новітніх правових процесів та явищ.

Плани семінарських занять для студентів денної форми навчання спеціальності 081 «Право» охоплюють 9 тем з курсу «Застосування права» і розраховані на 26 годин лекційних і 24 годин практичних занять. Кожна тема містить окремі питання, висвітлення яких розкриває правову проблему в цілому. Плани семінарів не дублюють лекційного курсу, а розширюють, конкретизують і доповнюють його.

Для підготовки кожної теми семінарів студентам пропонується список рекомендованої літератури, опрацювання якої дозволить ґрунтовно опанувати відповідну проблематику. Рекомендованою літературою можна скористатися на Освітньому сайті КНУБА, в читальному залі бібліотеки КНУБА, в навчально-методичному кабінеті кафедри політичних наук і права (ауд. 432). Крім того, бібліотека та навчально-методичний кабінет володіють розгалуженими фондами періодичних видань, ознайомлення з якими допоможе студентам актуалізувати отримані юридичні знання, зокрема вникнути в український правовий вимір.

Під час роботи на семінарі студенти повинні продемонструвати свої знання вільно оперуючи засвоєним понятійно-категоріальним апаратом.

Високу оцінку студент отримує тоді, коли системно логічно висвітлює навчальну проблему своїми словами, користуючись власним

конспектом та відповідними записами.

Перші доповіді з питань семінару варто розраховувати на 10-15 хв., як правило, з трибуни перед аудиторією. Подальше обговорення доповіді включає такі форми участі в семінарі: доповнення, запитання, зауваження, побажання, розгорнута оцінка. Регламент участі в обговоренні доповіді – до 5 хв.

Консультації з дисципліни проводяться керівником курсу щотижнево в ауд. 431 Центрального корпусу КНУБА. Якщо заняття з дисципліни проводить інший викладач, графік консультаційних занять доводиться ним до студентів на початку вивчення дисципліни.

ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

МОДУЛЬ I РЕАЛІЗАЦІЯ НОРМ ПРАВА

Змістовий модуль 1

Теоретико-правові аспекти реалізації норм права

Тема 1. Поняття і форми реалізації права та форми правомірної поведінки

Поняття реалізації правових норм. Стадії реалізації норм права. Механізм реалізації правових норм. Форми реалізації правових норм і їх загальна характеристика: виконання, дотримання, використання і застосування правових норм як особлива форма реалізації права.

Взаємозв'язок різноманітних форм реалізації права і видів правомірної поведінки особи. Поняття правомірної поведінки особи. Класифікація видів правомірної поведінки (діяльності) особи. Характеристика окремих форм правомірної поведінки особи: маргінальна, конформістська, звичаєва, принципова (соціально-активна) поведінка.

Функції застосування норм права: загальносоціальні (економічні, політичні, соціальні, духовні та ін.); юридичні (регулятивні, охоронні, захисні та ін.).

Тема 2. Поняття, підстави і стадії застосування правових норм

Природа і соціальне призначення застосування правових норм. Поняття і головні ознаки застосування правових норм. Місце застосування правових норм в механізмі правового регулювання. Форми застосування правових норм: оперативно-виконавча і правоохоронна. Суб'єкти застосування норм права. Підстави застосування правових норм.

Головні стадії процесу застосування правових норм: пізнання і вивчення фактичних обставин справи; вибір норми права; тлумачення правових норм; винесення (прийняття) рішення по справі і оформлення його в індивідуальному акті застосування норм права; доведення змісту рішення до зацікавлених осіб і його виконання.

Змістовий модуль 2.

Стадії застосування права

Тема 3. Вивчення і аналіз фактичних обставин справи і вибір правової норми

Поняття фактичних даних і обставин справи в процесі застосування

правових норм. Оцінка і вибір юридичних фактів, їх зв'язок з юридичними доказами. Відносність і допустимість доказів. Види процедурно-процесуальних форм доказів.

Поняття і встановлення об'єктивної істини по справі. Співвідношення об'єктивної істини і судейського переконання. Абсолютно-відносний характер об'єктивної істини.

Вибір правової норми, перевірка її дійсності і юридичної сили. Перевірка дії норм права в часі, в просторі і за колом осіб.

Змістовий модуль 3

Акти застосування права

Тема 4. Вимоги правильного застосування правових норм і правозастосувальні акти

Головні і похідні (конкретизуючі) вимоги застосування правових норм. Характеристика основних вимог-принципів: законності, обґрунтованості, доцільності, справедливості, гуманізму. Конкретизуючі вимоги: всебічність, повнота, об'єктивність, істинність.

Поняття і головні ознаки правозастосувальних актів. Визначення правозастосувальних актів.

Види (класифікація) правозастосувальних актів. Критерії класифікації індивідуальних актів застосування норм права. Реквізити актів застосування норм права.

Тема 5. Застосування правових норм за аналогією. Юридичні колізії

Поняття прогалин в законодавстві і способи їх усунення і подолання. Застосування аналогії права. Застосування аналогії закону. Основні вимоги (принципи) застосування правових норм за аналогією права і аналогією закону.

Юридичні колізії: поняття, причини виникнення та шляхи їх усунення та подолання.

Тема 6. Ефективність правозастосування і помилки в процесі застосування правових норм

Поняття ефективності правових норм і ефективності правозастосувальних актів. Умови, які позитивно і негативно впливають на ефективність правозастосувальної діяльності.

Поняття правозастосувальних помилок і їх ознаки. Види правозастосувальних помилок. Причини правозастосувальних помилок і шляхи їх подолання.

МОДУЛЬ II ПРАВОЗАСТОСОВЧА ПРАКТИКА

Змістовий модуль 4

Вплив тлумачення на реалізацію норм права

Тема 7. Види і способи тлумачення правових норм

Поняття і значення тлумачення норм права. Гносеологічна природа тлумачення. Види тлумачення норм права за суб'єктами: офіційне і неофіційне тлумачення норм права. Характеристика офіційного тлумачення норм права і його види: нормативне, казуальне, аутентичне, делеговане.

Юридична природа і види актів офіційного тлумачення права. Головні ознаки актів офіційного тлумачення норм права. Форми актів офіційного тлумачення норм права.

Способи тлумачення норм права і їх характеристика: граматичний, лінгвістичний, логічний, систематичний, історичний, функціональний, телеологічний (цільовий). Тлумачення норм права за обсягом: буквальне (адекватне), розширене і обмежене.

Діяльність Конституційного Суду України з тлумачення Конституції та законів України. Межі тлумачення Конституційним Судом України Конституції та законів України.

Функції тлумачення норм права: поняття, види. Пізнавальна, конкретизуюча, регламентуюча, правозабезпечувальна, сигналізаційна функції тлумачення норм права: основні положення.

Інтерпретаційно-правові (правотлумачні) акти: поняття, види та їх характеристика.

Змістовий модуль 5

Правосвідомість та суб'єктивізм у застосуванні права

Тема 8. Професійна правосвідомість юриста, її структура і функції

Значення професійної правосвідомості і правової культури особистості юриста в процесі правильного застосування правових норм. Поняття професійної правосвідомості особистості юриста. Структура професійної правосвідомості: інтелектуальна сфера, емоційна сфера і вольова сфера. Функції професійної правосвідомості особистості юриста в процесі застосування правових норм. Формування професійної правосвідомості і правової культури юриста - одна із головних гарантій

правильного застосування правових норм.

Змістовий модуль 6

Юридична техніка у правозастосовній діяльності

Тема 9. Юридична техніка.

Юридична техніка: поняття, сутність та загальна характеристика. Юридична техніка правотворчості та правозастосуванні. Предмет, метод та структура юридичної техніки. Прийоми та правила юридичної техніки: юридична термінологія, юридичні конструкції, форма нормативного акта.

Система юридичної техніки. Види юридичної техніки та їх загальна характеристика. Законодавча техніка, нормотворча техніка, техніка правозастосовних актів: основні положення.

Загальна характеристика прийомів та правил юридичної техніки. Способи (прийоми) викладу норм права: 1) за ступенем абстрактності викладу: абстрактний, казуїстичний; 2) за ступенем повноти викладу: прямий, бланкетний; 3) за формою пропозиції: у вигляді нормативної пропозиції або оповідальної пропозиції.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ I РЕАЛІЗАЦІЯ НОРМ ПРАВА

Змістовий модуль 1

Теоретико-правові аспекти реалізації норм права

Тема 1. Поняття і форми реалізації права та форми правомірної поведінки

Практичне заняття 1

1. Поняття та стадії реалізації норм права.
2. Загальна характеристика форм реалізації права.
3. Застосування правових норм як особлива форма реалізації права.

Практичне заняття 2

1. Поняття правомірної поведінки особи.
2. Види правомірної поведінки (діяльності) особи.
3. Взаємозв'язок різноманітних форм реалізації права і видів правомірної поведінки особи.

Тема 2. Поняття, підстави і стадії застосування правових норм

Практичне заняття 3

1. Застосування правових норм: поняття і головні ознаки.
2. Місце застосування правових норм в механізмі правового регулювання.
3. Суб'єкти застосування норм права.
4. Підстави застосування правових норм.
5. Прийняття рішення по застосуванню норм права.

Змістовий модуль 2.

Стадії застосування права

Тема 3. Вивчення і аналіз фактичних обставин справи і вибір правової норми

Практичне заняття 4

1. Поняття фактичних даних і обставин справи.
2. Оцінка і вибір юридичних фактів, їх зв'язок з юридичними доказами.
3. Види процедурно-процесуальних форм доказів.
4. Поняття і встановлення об'єктивної істини по справі.
5. Співвідношення об'єктивної істини і судейського переконання.

6. Абсолютно-відносний характер об'єктивної істини.
7. Вибір правової норми, перевірка її юридичної сили.

Змістовий модуль 3

Акти застосування права

Тема 4. Вимоги правильного застосування правових норм і правозастосувальні акти

Практичне заняття 5

1. Вимоги застосування правових норм.
2. Поняття і ознаки правозастосувальних актів.
3. Класифікація правозастосувальних актів.
4. Реквізити актів застосування норм права.

Тема 5. Застосування правових норм за аналогією. Юридичні колізії

Практичне заняття 6

1. Поняття прогалін в законодавстві.
2. Застосування аналогії права та аналогії закону.
3. Юридичні колізії.

Тема 6. Ефективність правозастосування і помилки в процесі застосування правових норм

Практичне заняття 7

1. Поняття ефективності правових норм і ефективності правозастосувальних актів.
2. Поняття правозастосувальних помилок і їх ознаки.
3. Причини правозастосувальних помилок і шляхи їх подолання.

МОДУЛЬ II

ПРАВОЗАСТОСОВЧА ПРАКТИКА

Змістовий модуль 4

Вплив тлумачення на реалізацію норм права

Тема 7. Види і способи тлумачення правових норм

Практичне заняття 8

1. Поняття і значення тлумачення норм права.
2. Види тлумачення норм права за суб'єктами.

3. Офіційне тлумачення норм права і його види.
4. Неофіційне тлумачення норм права.

Практичне заняття 9

1. Ознаки актів офіційного тлумачення норм права.
2. Форми актів офіційного тлумачення норм права.
3. Способи тлумачення норм права і їх характеристика.
4. Співвідношення нормативно-правових актів, актів правозастосування та інтерпретаційних актів
5. Діяльність Конституційного Суду України з тлумачення Конституції та законів України.

Змістовий модуль 5

Правосвідомість та суб'єктивізм у застосуванні права

Тема 8. Професійна правосвідомість юриста, її структура і функції

Практичне заняття 10

1. Поняття професійної правосвідомості особистості юриста.
2. Функції професійної правосвідомості особистості юриста в процесі застосування правових норм.
3. Формування професійної правосвідомості і правової культури юриста.

Змістовий модуль 6

Юридична техніка у правозастосовній діяльності

Тема 9. Юридична техніка.

Практичне заняття 11

1. Юридична техніка правотворчості та правозастосуванні.
2. Прийоми та правила юридичної техніки.
3. Види юридичної техніки та їх загальна характеристика.
4. Загальна характеристика прийомів та правил юридичної техніки.

Практичне заняття 12

1. Якість закону як регулятора суспільних відносин.
2. Юридичні конструкції як засоби законодавчої техніки.
3. Мовні засоби законодавчої техніки.
4. Правові дефініції в законодавстві.
5. Техніко-юридичні дефекти законів

ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ТА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Індивідуальне завдання підлягає захисту студентом на заняттях, які призначаються додатково. Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Студенти можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг 18-24 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь студента у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до закінчення семестру. Заняття із захисту індивідуальних завдань призначаються не пізніше, ніж за 1 тиждень до закінчення семестру. Викладач має право вимагати доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає вимогам.

Тематика індивідуальних завдань для студентів денної та контрольних робіт для студентів заочної форми навчання

1. Правореалізація та її значення для суспільства.
2. Основні форми (способи) реалізації права.
3. Використання, виконання і дотримання права.
4. Правозастосування, як особлива форма правореалізації (загальні зауваження).
5. Значення правозастосування для формування правової держави в Україні.
6. Найбільш поширені форми правозастосування у діяльності центральних органів виконавчої влади України.
7. Значення правових принципів для процесу правозастосування.
8. Умови та підстави застосування юридичних норм (співвідношення).
9. Акти застосування юридичних норм: поняття, види.

10. Основні вимоги до правильного застосування юридичних норм.
11. Поняття, види і причини правозастосовчих помилок і шляхи їх усунення.
12. Колізії у конституційному та адміністративному законодавстві України.
13. Колізії у цивільному та господарському праві України.
14. Колізії у земельному законодавстві України.
15. Шляхи усунення колізій у законодавстві (на прикладі практики українських судів).
16. Особливості застосування аналогії права і закону у межах української правової системи.
17. Механізм правозастосування та його вплив на суспільство
18. Судове правозастосування в Україні
19. Юридична техніка як категорія юридичної науки
20. Загальні правила юридичної техніки
21. Юридична техніка як засіб ефективності правозастосовчих актів
22. Тлумачення права в Україні: основні проблеми
23. Цілі, значення і функції законодавчої техніки. Проблеми співвідношення законодавчої, правотворчої і юридичної техніки.
24. Техніко-юридичні дефекти законів

МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Вивчення курсу «Застосування права» в організаційному плані здійснюється за модульно-рейтинговою системою, яка спрямована на активізацію поглибленого засвоєння студентами конституційно-правових явищ, сучасних державно-правових відносин і політичних процесів і самостійну творчу роботу з формування власної правової культури.

Рейтингова оцінка з дисципліни – це сума оцінок (балів) усіх видів навчання студентів, які передбачаються навчальною програмою. До них відносяться :

- відвідування лекцій і наявність та якість конспектів лекцій;
- відвідування семінарів та участь в них:
 - а) виступи з доповідями ,
 - б) доповнення доповідей,
 - г) вміння формулювати і ставити питання, вести дискусії
- написання та захист індивідуальних завдань.

Модульний контроль проводиться після завершення практичних занять і здійснюється за навчальними матеріалом, що розглядався в курсі. Формою модульного контролю є письмові контрольні роботи, тестування та усне опитування студентів.

До модульного контролю допускаються студенти, які виконали усі види навчальних робіт, передбачених навчальною програмою.

Студенти, які не пройшли модульний контроль, не допускаються до підсумкового контролю (екзамену).

За дозволом деканату та за згодою кафедри окремі студенти (при наявності необхідної мотивації) можуть в додатковий час спробувати підвищити свій рейтинг модульного контролю.

При оцінюванні знань студентів використовується чотирибальна шкала оцінювання (5, 4, 3, 2), яка водночас приводиться у відповідність до європейської шкали оцінювання ECTS за таблицею:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Студенту, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Студент має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться до студентів на початку вивчення дисципліни.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання та самостійна робота						ІЗ	Підсумковий тест	Сума
M1			M2					
ЗМ1	ЗМ2	ЗМ3	ЗМ4	ЗМ5	ЗМ6			
10	10	10	10	10	10	20	20	100

ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Правореалізація норм права: поняття і види.
2. Загальна характеристика стадій правореалізації юридичних норм.
3. Особливості дотримання юридичних норм в умовах сучасної української дійсності.
4. Підходи до визначення поняття «реалізації норм права».
5. Правове регулювання і правова дія.
6. Правореалізація норм права при наявності прогалин у законодавстві.
7. Причини, які стали підставою для виділення застосування юридичних норм, як особливої форми правореалізації.
8. Проблеми, які виникають при використанні норм права в Україні.
9. Роль та місце держави (її органів) у процесі забезпеченні різних форм правореалізації.
10. Форми реалізації норм права (загальна характеристика, особливості окремих форм).
11. Особливості правореалізації в умовах перехідного періоду економіки та суспільства.
12. Значення правореалізації для формування правового механізму.
13. Праворозуміння та проблеми правореалізації.
14. Правореалізація та конкретизація юридичних норм: загальне та особливе.
15. Чинники, що впливають на формування механізму правореалізації у сучасній Україні.
16. Значення правозастосування у правовому механізмі.
17. Правореалізація та правозастосування: спільне та особливе.
18. Правозастосування і державний примус.
19. Загальна характеристика форм правозастосування у залежності від характеру правореалізуючих дій.
20. Особливості правозастосування норм фінансового права.
21. Специфіка правозастосування норм конституційного права.
22. Особливості правозастосування норм адміністративного права.
23. Порівняння механізмів застосування юридичних норм кримінального та адміністративного права.
24. Земельні правовідносини і правозастосування норм земельного права.
25. Зловживання у сфері правозастосування: причини та наслідки.
26. Стадії правозастосування норм кримінального права.
27. Застосування юридичних норм, як особлива форма реалізації права.
28. Підстави застосування юридичних норм.
29. Механізм застосування юридичних норм і проблеми, що виникають на цих стадіях.

30. Стадії застосування юридичних норм і проблеми, що виникають на цих стадіях.
31. Семантичні проблеми видання правозастосовчого акту.
32. Логіка правозастосовчого акту.
33. Співвідношення логічного та семантичного у правозастосовчому акті.
34. Поняття юридичної техніки у контексті проблем правозастосування.
35. Конституційні засади у процесі видання правозастосовчого акту.
36. Особливості судових рішень, як актів правозастосування.
37. Акти правозастосування органів місцевого самоврядування (основні вимоги).
38. Правозастосовчі акти та система права.
39. Значення офіційних роз'яснень для процесу видання інтерпритаційних актів.
40. Особливості інтерпритаційних актів правоохоронних органів.
41. Синтаксис інтерпритаційних актів.
42. Компетенція і правозастосовчий акт: проблема співвідношення.
43. Вплив процесу уточнення тексту юридичної норми на зміст інтерпритаційного акту.
44. Правозастосовча помилка у інтерпритаційному акті та шляхи її усунення.
45. Умови запобігання виникнення правозастосовчих помилок у інтерпритаційних актах.
46. Вплив пануючої ідеології на результати історичного тлумачення юридичних норм.
47. Загальна характеристика інтерпритаційних актів.
48. Мета тлумачення юридичних норм та їх роз'яснення.
49. Місце логічного способу тлумачення у процесі уточнення змісту юридичних норм.
50. Нормативне і казуальне тлумачення (загальне та особливе).
51. Об'єм тлумачення юридичних норм.
52. Особливості мовного тлумачення.
53. Принципи тлумачення юридичних норм.
54. Специфічні особливості тлумачення юридичних норм, як стадії тлумачення.
55. Співвідношення між буквальним, розширюючим та обмежуючим тлумаченням юридичних норм.
56. Співвідношення між нормативно-юридичними та інтерпритаційними актами.
57. Співвідношення між офіційним, аутентичним та неофіційним тлумаченням юридичних норм.
58. Співвідношення мовного та системного тлумачення.

59. Стадії тлумачення юридичних норм (загальна характеристика).
60. Суб'єкти тлумачення юридичних норм.
61. Причини виникнення колізій у законодавстві.
62. Теоретичні аспекти розуміння колізій у праві.
63. Види юридичних колізій (загальна характеристика).
64. Шляхи усунення колізії у законодавстві.
65. Значення юридичної науки у процесі усунення колізій у законодавстві.
66. Відмінність колізій у праві від прогалин у ньому.
67. Поняття прогалини у законодавстві та причини їх усунення.
68. Шляхи усунення прогалин у законодавстві (на прикладі України).
69. Аналогія закону і аналогія права як форми усунення прогалин у законодавстві.
70. Складнощі, що виникають у процесі застосування аналогій закону і права.
71. Теоретичні проблеми застосування аналогії закону та права у правозастосовчій практиці.
72. Співвідношення та особливості аналогії права та аналогії закону.
73. Аналогії права і закону та конституційні принципи в Україні.
74. Співвідношення понять конкуренція та колізія юридичних норм.
75. Вплив змін в українській державно-правовій дійсності на процес виникнення прогалин у праві.
76. Юридична техніка як категорія юридичної науки
77. Загальні правила юридичної техніки
78. Юридична техніка як засіб ефективності правозастосовчих актів
79. Тлумачення права в Україні: основні проблеми
80. Поняття і структура законодавчої техніки.
81. Цілі, значення і функції законодавчої техніки. Проблеми співвідношення законодавчої, правотворчої і юридичної техніки.
82. Якість закону як регулятора суспільних відносин.
83. Загальна характеристика засобів законодавчої техніки.
84. Юридичні конструкції як засоби законодавчої техніки.
85. Мовні засоби законодавчої техніки.
86. Правові дефініції в законодавстві.
87. Переліки як засоби законодавчої техніки.
88. Примітки як засоби законодавчої техніки.
89. Техніко-юридичні дефекти законів

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

1. Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку студента він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

2. Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) перевіряються на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій студентів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

ПОЛІТИКА ЩОДО ВІДВІДУВАННЯ

1. Студент, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату ФУПП документ, який засвідчує ці причини.

2. Студент, який пропустив лекційне заняття, повинен законспектувати зміст цього заняття та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.

3. Студент, який пропустив практичне заняття, повинен законспектувати джерела, які були визначені викладачем як обов'язкові для конспектування, та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.

4. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

НОРМАТИВНІ ДЖЕРЕЛА

1. Загальна Декларація прав людини : Декларація, Міжнародний документ від 10.12.1948. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон Української РСР від 7 грудня 1984 р. (зі змінами і доповненнями). URL: <http://portal.rada.gov.ua>
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, 4.11.1950 URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
4. Конституція України: Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
5. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. (зі змінами і доповненнями) URL: <http://portal.rada.gov.ua>
6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006р. № 3477-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
7. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. URL: <http://portal.rada.gov.ua>

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальные грани общетеоретической юриспруденции : монографія / Ю. Н. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін.; под ред. Ю. Н. Оборотова. О. : Феникс, 2012. 492 с.
2. Алексеев С. С. Право: азбука – теория – философия: опыт комплексного исследования. М. : Статут, 1999. 712 с.
3. Бержель Ж.-Л. Общая теория права / пер. с франц. Г.В. Чуршукова. Под общ. ред. В.И. Даниленко. М. : Nota bene, 2000. 576 с.
4. Дзейко Ж.О. Законодавча техніка в Україні: історико-теоретичне дослідження. Монографія. К. Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». 2007. 360 с.
5. Загальна теорія держави і права: навчальний посібник/ за ред. В.В.Копейчикова. К.: Юрінком Інтер, 1998. 320 с.
6. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. К.: Ваіте, 2015. 392 с. URL : <https://www.osce.org/uk/ukraine/283756?download=true>
7. Луць Л. А. Загальна теорія держави та права : навчально-методичний посібник (за кредитно-модульною системою). К. : Атіка, 2007. 412 с.
8. Мурашин О.Г. Загальна теорія держави і права : підручник. К.:

Університет «Україна», 2014. 561с.

9. Наливайко Л.Р., Вітвіцький С.С. та ін. Теорія держави і права в тестових завданнях: навчальний посібник / за заг. ред. д.ю.н., проф. Л.Р. Наливайко. Дніпропетровськ: Середняк Т.К., 2014. 358 с.

10. Нерсисянц В. С. Общая теория права и государства: учебник для юридических вузов и факультетов. М. : Издательская группа НОРМА–ИНФРА-М, 1999. 552 с.

11. Правова доктрина України: у 5 т. – Т. 1 : Загальнотеоретична та історична юриспруденція / В. Я. Тацій, О. Д. Святоцький, С. І. Максимов та ін.: за заг.ред. О. В. Петришина. Х. : Право, 2013. 976 с.

12. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посібник. 10-е вид., доп. Л. : Край, 2009. 224 с.

13. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: підручник. 4-ге вид., допов. і перероб. К. : Алерта; ЦУЛ, 2014. 524 с.

14. Сухонос В.В. Теорія держави і права : навч. посібник. Суми : ВТД «Університетська книга», 2014. 544 с. 14. Теорія держави і права : підручник / О.В.Петришин, С.П.Погребняк, В.С.Смородинський та ін. ; за ред. О.В.Петришина. Х.:Право, 2015. 368с.

15. Теорія держави і права: Академічний курс: підручник / за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Онищенко. К. : Юрінком Інтер, 2006. 688 с.

16. Теорія держави і права: підруч. / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю.А. Ведерніков. 2-е вид. перероб. і доп. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2015 . 468 с.

17. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. К. : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.

ДОПОМІЖНА

1. Абрамович Р. Принцип незворотності дії закону в часі у судовій практиці судів загальної юрисдикції. Публічне право. 2012. № 3 (7). С. 375-381.

2. Антошкіна В. Ретроспективний аналіз становлення та розвитку тлумачення правових норм крізь призму епох. Право України. 2017. № 3. С.126-136.

3. Бабаніна В. Огляд концепцій праворозуміння у контексті механізму створення та реалізації кримінального законодавства. Науковий часопис Національної академії прокуратури України. 2015. № 4. С.19-27.
URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/8-2015/babanina.pdf>

4. Барандич С. Правозастосування в сучасному вимірі юридичної науки. Науковий часопис Національної академії прокуратури України.

2014. № 4. С.1-7 URL: <http://www.chasopysnapu.gr.gov.ua/chasopys/ua/pdf/4-2015/barandych.pdf>
5. Басай О.В. Поняття юридичних фактів: теоретичний аспект. Прикарпатський юридичний вісник. 2014. №3 (6). С.8-16.
6. Валігура К. Механізм правового регулювання: методологічний аспект. Visegrad journal on human rights. 2016. № 2/1. С. 17-22.
7. Волкова І. Юридичні факти-стани: сутність та особливості. Visegrad Journal on Human Rights. 2017. № 2/2. С.33-38.
8. Галуцько В. В. Професійно-правове тлумачення права. Форум права. 2011. № 2. С. 151-154 URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2011-2/11gvvptp.pdf>
9. Гетьман Є. Кодекс як особливий вид закону. Вісник Академії правових наук України. 2011. № 1(64). С. 42-50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/varnyu_2011_1_5
10. Гетьман Є. А. Кодифікація законодавства України: загальна характеристика, особливості, види: монографія. Х.:«Право, 2012. 192 с.
11. Гончаров В. Від старої теорії тлумачення до нової: основні виклики та рішення. Філософія права і загальна теорія права. 2014. № 1-2. С. 53-69.
12. Гринь О. Д. До питання про ефективність правозастосовних актів. Митна справа. 2015. № 2(2.2). С. 64-71. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ms_2015_2\(2\)](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ms_2015_2(2)).
13. Грігорова Г Л. Концепція ювенальної відповідальності: теоретичне осмислення. Право і суспільство. 2014. № 4. С. 3-8.
14. Гуйван П. Право на справедливе судочинство відповідно до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Право України. 2017. № 11. С.172-180.
15. Гусарєв С. Д. Юридична діяльність: методологічні та теоретичні аспекти : монографія. К. : Знання, 2005. 376 с.
16. Дія права: інтегративний аспект: моногр. / кол. авторів ; відп. ред. Н. М. Оніщенко. К. : Юридична думка, 2010. 360 с.
17. Євграфова Є. Доктринальне тлумачення норм права (законів): природа і здійснення. Вісник Академії правових наук України. 2010. № 2. (61). С. 40-51.
18. Каленіченко Л. І. Поняття та види принципів юридичної відповідальності. Право і безпека. 2017. № 1. С. 24-31.
19. Калюжний Р. А. Правові стимули в механізмі правового стимулювання : монографія. К. : «МП Леся», 2013. 204 с.
20. Капустинський В. А., Волкова І. В. Теоретичні основи судового правозастосування. Часопис цивільного і кримінального судочинства. 2016. № 5. С. 84-93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chcks_2016_5_7.
21. Колпаков В. К. Фактичні ознаки та юридичний склад

адміністративного проступку: поняття та розмежування. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. 2016. № 3. С. 160-170. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_Jur_2016_3_26

22. Косович В. М. Удосконалення нормативно-правових актів України: техніко-технологічні аспекти: моногр. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2015. 568 с.

23. Коханюк Т. С. Системне тлумачення кримінального закону: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2014. 264 с.

24. Кравець М. О. Поняття, сутність та місце юридичної кваліфікації у процесі правозастосування. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2012. № 3. С. 110-116.

25. Кузнєцова Н. Забезпечення якісної практичної підготовки студентів-юристів як невід'ємна складова реформування юридичної освіти. Право України. 2017. № 10. С.66-72.

26. Куракін О. М. Структура механізму правового регулювання. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2015. Вип. 35(2.1). С. 41-44. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2015_35\(2\)](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2015_35(2))

27. Куракін О. М. Умови ефективності механізму правового регулювання. Право і суспільство. 2015. № 6.2. С. 24-29. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2015_6.

28. Левицька Н. Юридичні конструкції та система права: співвідношення понять. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 9. С.169-173.

29. Легін Л. М. Нормативно-правовий акт: поняття та система ознак. Право і суспільство. 2016. № 2. С. 21-26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2016_2_6.

30. Майданик Р. Ліберальне вчення про тлумачення норм права України (крізь призму «добудови» права). Право України. 2016. №7. С.69-78.

31. Малента В. С. Історичні аспекти становлення тлумачення норм права. Вісник Академії адвокатури України. 2010. № 1. С. 18-21. 32. Малишев Б. В., Москалюк О. В. Застосування норм права (теорія і практика) : навч. посібник. К. : РЕФЕРАТ, 2010. 260 с.

33. Настасяк І. Ю. Тлумачення правових норм: навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2010. 335 с.

34. Оксамытний В. В. Правомерное поведение личности: монография. К.: Наукова думка, 1985. 175 с.

35. Осауленко О. І. Місце правозастосовних актів у системі правових актів. Держава і право: зб. наук. праць. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2010. Вип. 49. С. 16-21.

36. Павлик Л. В. Перспективи виділення категорії кримінального

проступку за злочинні посягання у сфері економіки. Форум права. 2012. № 2. С. 524-531. URL: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-2/12plvuce.pdf>

37. Палешник С. І. Судове тлумачення норм права. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2014. Вип. 28(1). С. 34-37. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_28\(1\)_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_28(1)_10)

38. Палешник С. І. Доктринальне тлумачення в судовій практиці. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2014. Вип. 29(1). С. 40-44. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_29\(1\)_11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_29(1)_11)

39. Полонка І. А. Неправомірна поведінка як категорія теорії права: доктринальний аналіз поняття та системних ознак. Держава і право. 2018. Вип. 80. С. 3-16.

40. Полонка І. Теоретико-оціночні пропозиції щодо класифікації правомірної поведінки (онтологія диференціації). Право України. 2016. №6. С.99-106.

41. Полянський Т. Т. Феномен зловживання правом (загальнотеоретичне дослідження). Л. : Галицький друкар, 2012. 455 с.

42. Прийма С. В. Способи тлумачення норм права: загальнотеоретична характеристика. Юрист України. 2011. №3 (16). С. 10-16.

43. Пушняк О. В. Набуття чинності нормативно-правовими актами в Україні. Форум права. 2010. № 4. С. 748- 754. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/10povavu.pdf>

44. Рабінович П., Луців О. Верховенство права як оміряний результат здійснення прав людини (підходи до інтерпретації, критерії оцінювання). Право України. 2017. № 3. С.100-111.

45. Свириденко, Г. В. Генезис уявлень про правомірну поведінку (просторово-темпоральні виміри). Публічне право. 2016. № 1. С. 335-344.

46. Севастьянова Н.І. Звернення до Європейського суду з прав людини як реалізація права на правосуддя : монографія. О. : Фенікс, 2012. 216 с.

47. Сердюк І. А. Нормативно-правовий акт у співвідношенні з актом застосування та актом тлумачення норм права. Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2010. № 3. С. 12-15.

48. Синчук С. М. Правовідносини соціального забезпечення: суб'єкти, зміст, об'єкти : монографія. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 422 с.

49. Слинько Д.В. Поняття й ознаки процесуальних галузей права України. «Jurnalul juridic national: teorie si practica» O.O.O. : «National law journal: teory and practice» L.L.C. Nr. 3 (25). Republica Moldova, 2017. С. 18-22

50. Слинько Д.В. Юридичний процес: історія, теорія, практика: монографія. Харків: Вид-во «НТМТ», 2017. 415 с.
51. Стецик Н. В. Норма права та нормативно-правовий припис: загальнотеоретичні аспекти. Публічне право. 2016. № 4 (24). С. 212-219.
52. Теория юридического процесса / кол. авт. ; под ред. В. М. Горшенева. Х. : Вища школа, 1985. 192 с.
53. Теплюк М. До проблеми якості закону як джерела права. Право України. 2017. № 6. С.17-26.
54. Тімуш І. Правова реальність і правосвідомість: інтегральне розуміння змісту та взаємозв'язку. Право України. 2010. № 7. С. 94-100.
55. Ткаля О. В. Теоретичне обґрунтування імунітету як особливої правової категорії. Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. праць. О. : Юрид. л-ра, 2008. Вип. 43. С. 234-243.
56. Уласевич А. С. Автентичне тлумачення. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. 2011. № 1. С. 128-131.
57. Устименко О. С. Загальнотеоретична характеристика основних наукових концепцій походження держави. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Юридичні науки. 2017. Вип. 2. Т. 1. С. 25-28.
58. Харитоновна О. І. Деякі проблеми загальної теорії правовідносин. Актуальні проблеми держави і права. О. : Юрид. л-ра, 2003. Вип.21. С.75-83.
59. Чепульченко Т. О. Соціальна відповідальність: поняття та сутність. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць. К. : ІВЦ «Політехніка», 2010. №1(5). URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/VKPI_soc/2010_1/Chepylchenko.pdf
60. Чувакова А. М. Юридические факты, фактические составы и их дефекты : монографія. А. М. Чувакова ; под ред. Ю. Н. Оборотова. О. : Фенікс, 2009. 109 с.
61. Шульга А. М. Загальнотеоретичні аспекти правомірної поведінки особи : монографія. Х. : Майдан, 2013. 412 с.
62. Шульга А. М. Об'єктивно протиправне діяння, об'єктивно правомірна поведінка. Форум права. 2012. № 3. С. 846-849. URL: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-3/12samopp.pdf>
63. Шутак І. Д., Онищук І. І., Легін Л. М. Юридична техніка в схемах і таблицях: курс лекцій. Івано-Франківськ: Лабораторія академічних досліджень правового регулювання та юридичної техніки. Дрогобич: Коло, 2016. 234 с.
64. Шутак І., Легін Л. Техніка опублікування нормативно-правових

актів. Науковий часопис Національної академії прокуратури України. 2015. № 2. С. 136-143. URL: <http://www.chasopysnaru.gov.ua/chasopys/ua/pdf/6-2015/shutak.pdf>
65. Ясіновська А. Загальнотеоретична характеристика кодексів.

Інформаційні ресурси

Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ubuv.gov>.

Національна парламентська бібліотека. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http //www.uplu.kiev.ua/](http://www.uplu.kiev.ua/).

Державна науково-технічна бібліотека України (Київ). - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gutb/u-t/org/>

Одеська державна наукова бібліотека ім. М. Горького. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ognb.odessa.ua>.

Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// korolenko/ kharkov](http://korolenko/kharkov).

Vuzlib. Економіко-правова бібліотека. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// vuzlib.net](http://vuzlib.net).

Бібліотека Київського Національного університету будівництва і архітектури. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.knuba.edu.ua/>

Освітній портал Київського Національного університету будівництва і архітектури. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: org2.knuba.edu.ua/

Навчальне видання

ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА

Методичні рекомендації
до вивчення дисципліни для студентів
спеціальності «Право»

Укладач:

СЕРДЮК Наталія Аркадіївна

КУЛЕБА Олена Михайлівна